

SDG overleg sector Sociale Zaken en Publieke Zorg

Verslag 28.02.2019

Inhoud

1 Motivatie sectoraal SDG-overleg.....	1
2 Inleiding: zie ppt presentatie slides 3 t.e.m. 15	1
3 Ervaringen uit de praktijk.....	2
4 Instap oefening: Link bestaande beleidsacties uit de sector aan de juiste ontwikkelingsdoelstelling(en).....	2
5 SDG's en huidig beleid Sociale Zaken en Publieke Zorg.....	3
6 SDG's Toekomstig duurzaam beleid Sociale Zaken en Publieke Zorg	4
7 Aan de slag met de SDG's in de eigen gemeente: zie ppt slides 24 t.e.m. 28	6
8 Andere interessante bronnen: zie ppt slides 30 t.e.m. 32	6
9 Afsluiting	6
10 Bijlagen	7

1 Motivatie sectoraal SDG-overleg

Een coherent beleid voor duurzame ontwikkeling is enkel mogelijk als iedereen binnen de gemeente mee op de kar springt. Daartoe is het belangrijk dat elke gemeentelijke medewerker de link ziet tussen de SDG's en zijn/haar eigen beleidsdomein en vervolgens de SDG's actief mee opneemt in zijn/haar eigen werk. Daarom organiseren we voor onze 50 pilotgemeenten thematische overlegmomenten, waarvan sociale zaken en publieke zorg het tweede is.

Het overleg heeft tot doel om een beter zicht te krijgen op het verband tussen de SDG's en sociale zaken: hoe zijn de SDG's gerelateerd aan sociale zaken en publieke zorg en wat kan de sector betekenen in de realisatie van deze doelstellingen? Het overleg heeft ook tot doel een beginnende invulling te geven aan een **duurzaam sociale zaken- en zorgbeleid in de toekomst:** wat houdt dit in; wat moeten we hiervoor doen en wat hebben we hiervoor nodig.

De powerpoint ter ondersteuning van het overleg wordt meegestuurd met het verslag.

2 Inleiding: zie ppt presentatie slides 3 t.e.m. 15

- Wat zijn de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of SDG's?
- Wat is de link met de beleidsvelden sociale zaken en publieke zorg?
- Hoe scoort België op de SDG's?

- Waarom moeten lokale besturen een rol opnemen?
- Wat is het SDG-piloottraject van VVSG?

3 Ervaringen uit de praktijk

Filip Schramme – gemeente Edegem (zie ppt slides 17 t.e.m. 21)

In het integratieproces van gemeente en OCMW werd een nieuwe visie vooropgesteld van een 'horizontale sociale gemeente', waarin alle diensten een sociale reflex als basishouding hebben. Om dat te realiseren zijn de SDG's een goed hulpmiddel, een soort moreel kompas voor de organisatie.

Edegem is een van de 20 Vlaamse SDG-pilootgemeenten en de lokale SDG-trekker organiseerde reeds sensibiliserings sessies op alle niveaus (personeel, gemeenteraad, diensten op alle niveaus). Edegem is klaar voor de volgende stap: de SDG's integreren in de beleidsplanning. Ze hebben reeds de oefening gemaakt om de SDG's te betrekken bij het formuleren van doelstellingen voor de nieuwe meerjarenplannen (MJP) en zijn van plan de SDG-indicatorenset van VVSG te gebruiken. Ze maken hierbij wel de kanttekening dat die indicatoren nog een lokale Edegemse vertaling nodig hebben.

Jonathan Jetten – stad Brugge

Werken aan de SDG's betekent voor Brugge vooral nadenken hoe gemeente, OCMW en verschillende stadsdiensten meer kunnen samenwerken.

Brugge toetste het vorige MJP af aan de SDG's en nam het SDG-kader mee in het administratief memorandum: 6 hoofdthema's werden gelinkt aan de SDG's. Was in de eerste plaats een "label-oefening" maar bedoeling is van daaruit wel inhoudelijk en structureel verder te gaan, vanuit de volgende filosofie: Beleid en bestuur moeten eerst mee zijn => Vervolgens moeten stadsdiensten mee stappen in transversaal verhaal (ownership van de SDG's) => Pas dan kunnen we burgers meekrijgen.

Noord-zuiddienst ontwikkelde een GPS-stadsspel rond de SDG's. Plan is om dit als teambuilding te spelen met verschillende diensten.

4 Instapoefening: Link bestaande beleidsacties uit de sector aan de juiste ontwikkelingsdoelstelling(en).

Zie bijlage 1: overzicht 17 doelstellingen

Zie bijlage 2: voorbeelden van beleidsacties die gebruikt werden bij de oefening

5 SDG's en huidig beleid Sociale Zaken en Publieke Zorg

Hiervoor werkten we met een interactieve cirkeloefening. U vindt het spelbord en de handleiding [hier](#).

(website verhuist vanaf 3/04/2019 naar <http://www.knw.vvsg.be>).

SDG	Beleidsactie	Link met SDG's
	Inleefhuis voor jongeren ter preventie van financiële problemen, met inleefprogramma's via i-pad en app	SDG 4, 9, 10
	Doelgroepmedewerkers in kinderopvang	SDG 8
	Trap-3 plaatsen in kinderopvang baby's en peuters (extra opdracht inzake bereiken kwetsbare gezinnen)	
	Vrijtijdsplas/ UITpas	SDG 10
		
	Gezondheidsacties t.a.v. medewerkers, zoals sportdag, fietsdag, veggiedag, stappenteller, burn-out-preventie, enz. → idee: SDG's kleven op activiteiten personeelskalender	
	Gratis fruit en soep in de buitenschoolse kinderopvang	
	Huistaak- en gezinsbegeleiding	SDG 1, 10, 17
	Kleuterparticipatie onderwijs stimuleren	
		
		
	Energiescans en isolatie van huurwoningen	SDG 1, 11, 13
	Samenwerken met lokale handelaars voor keukens dienstencentra en catering	SDG 2
	Gedeelde infrastructuur voor sociale kruidenier, crisiswoningen, buurtwerking en activiteiten voor (kansarme) kinderen	SDG 1, 2, 3, 10, 16, 17
	Mensen met beperking of arbeidshandicap inschakelen bij lokale voedselbedeling	SDG 1, 2, 3
	Fietsen, elektrische fietsen, deelfietsen, elektrische auto's en deelauto's voor personeel	SDG 7, 13
	'Afvaleilandjes' op kantoor	
	Ecologische crèches	SDG 2, 3, 7, 13

		
		
		
	Verjaardags- of andere bezoeken aan senioren, om aanbod en diensten van de gemeente bekend en toegankelijk te maken en om eenzaamheid tegen te gaan	SDG 3, 10
	Reflecteren over armoede met stedenbandpartner uit het Zuiden	SDG 1, 4, 16

6 SDG's Toekomstig duurzaam beleid Sociale Zaken en Publieke Zorg

SDG	Beleidsactie	Link met SDG's
	Aanvullende financiële hulp	
		
		
	Écht gratis en inclusief onderwijs (+SDG 1, 10)	SDG 1, 10
		
		
	Bewustmaking over verbruik van het personeel Extra aandacht voor duurzaam én betaalbaar wonen	
	GBO trajecten uitwerken	SDG 1, 3, 10
		
	Meer onderzoek over bed-bad-brood oplossingen Lokale dienstencentra checken op toegankelijkheid	SDG 1, 2, 3 SDG 16

	Initiatieven ter integratie van kinderen met allochtone achtergrond	
	Fietsen ter beschikking stellen voor bewoners van het LOI	SDG 3, 5, 10, 13
	Duurzaam speelgoed aankopen Ruilwinkels voor speelgoed en andere materialen	
		
	Ecologische schoonmaakproducten gebruiken in dienstencentra, kinderopvang, LOI,...	
	Ballonnen weren op evenementen	
	E-inclusie	
	Samenwerking met verschillende partners rond acute opvang	
	Brugfiguur aanwerven tussen onderwijs en Huis van Welzijn om de verbinding te maken voor kwetsbare gezinnen	SDG 1, 4, 16

Concrete inspirerende voorbeelden:

- Inleefhuis voor jongeren – Brasschaat: <https://www.antwerpen.be/socialecentra/ik-zoek-hulp/financi%C3%ABle-hulp/inleefhuis-leert-jongeren-omgaan-met-geld>
- Project GS9 – Harelbeke: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20170512_02878955
- Voedselbedeling Germaine 2.0 – Bornem: <https://www.hln.be/regio/bornem/germaine-2-0-gaat-voor-betere-voedselbedeling-en-kookactiviteiten~a869d480/>

Terugkoppeling na de oefening:

- Het geeft een positieve insteek om te zien welke duurzame stappen je lokaal al zet, en om te zien hoe één actie kan bijdragen aan verschillende doelstellingen. Positief om de oefening met andere collega's te doen en zo samen uitdagingen op vlak van duurzaamheid te ontdekken.
- Interessant om de blik open te trekken en de link te leggen met andere beleidsdomeinen: sociale zaken en klimaat, sociale zaken en efficiënte dienstverlening, enz.
- De sector zet sterk in op doelstellingen 1, 3, 10, 16 en 17
- Aan een aantal doelstellingen draagt de sector minder duidelijk bij: 6, 9, 15. Hardere domeinen zoals economie en infrastructuur zijn hiaten in het beleid. Hier zou de sector nochtans op kunnen inzetten door bijvoorbeeld te werken aan sociale clausules.
- Interessante piste: de 'sociale grondrechten' in het midden van de cirkel plaatsen en aftoetsen aan de 17 doelstellingen

- Bestuur moet zich engageren voor het volledige SDG-kader. De realisatie van een doelstelling moet in overeenstemming met het hele kader zijn, eventuele negatieve effecten op andere doelstellingen moeten overwogen worden op een transversale manier. Bijvoorbeeld: Bestuur beslist om aankoopdienst centraal te maken (SDG 16) ⇔ kinderopvang kan geen brood meer halen in lokale bakker (SDG 2, 3, 4, 12)
- Bottom-up betrekking is erg belangrijk om draagvlak voor acties te realiseren. Bijvoorbeeld: Schoonmaakpersoneel betrekken als je overschakelt op ecologische schoonmaakproducten (SDG 12, 14)
- Ondeelbaar karakter van de SDG-agenda botst met verkokerde bevoegdheidsverdeling van schepenen. Kan motivatie zijn om andere taakverdeling van schepenen te organiseren, bijvoorbeeld o.b.v. prioritaire doelstellingen die gemeente wil bereiken.

7 Aan de slag met de SDG's in de eigen gemeente: zie ppt slides 24 t.e.m. 28

- Sensibiliseringsmaterialen om zowel intern als extern aan de slag te gaan
- Vormingen voor gemeentepersoneel en mandatarissen
- Tools om SDGs te integreren in de lokale beleidsplannen

8 Andere interessante bronnen: zie ppt slides 30 t.e.m. 32

9 Afsluiting

Waarom beperkte interesse uit de sector voor dit SDG-overleg?

- Mensen linken duurzaamheid vaak enkel met ecologie.
- Besef dat dit belangrijk is voor de toekomst, is nog niet overal doorgesijpeld.
- Drukke agenda's (nieuwe lokale ploegen in 2019, opstellen nieuwe MJP, eenmaking gemeente-OCMW, ...)
- Tip: SDG's behandelen op bestaande overlegfora in de sector

10 Bijlagen

BIJLAGE 1: OVERZICHT 17 ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

Beëindig armoede overal en in al haar vormen: Vandaag overleven vele mensen in ontwikkelingslanden met minder dan 1,25 dollar per dag. Ook in België echter blijft armoede een prangend probleem. We moeten armoede op nationaal vlak halveren tegen 2030. Het uiteindelijke doel is om armoede overal en in al haar vormen uit te roeien.

Beëindig honger, zorg voor voedselveiligheid /-zekerheid en promoot duurzame landbouw: Iedereen heeft toegang tot betaalbare voeding. Nieuwe landbouwtechnieken zullen gezond en kwalitatief voedsel op een duurzame manier verbouwen. Zo heeft elk mens voedselzekerheid.

Goede gezondheid en welzijn voor alle leeftijden: Kinder- en moedersterfte moeten dalen. Hetzelfde geldt voor drank- en druggebruik. Informatie over besmettelijke ziektes is noodzakelijk om de verspreiding ervan tegen te gaan. De VN wil mentale ziektes meer onder de aandacht brengen en pleit voor minder verkeersdoden.

Inclusief, gelijkwaardig, kwalitatief onderwijs en kansen voor levenslang leren voor iedereen: Jongens en meisjes kunnen vrij naar de lagere en middelbare school gaan. Ze krijgen ook de kans om verder te studeren. Technisch, beroeps- of universitair onderwijs moet vrij toegankelijk zijn, ongeacht geslacht of afkomst. De leeromgeving moet veilig en inclusief zijn. Daarnaast gaat deze doelstelling ook op een kwalitatieve voorschoolse zorg en ontwikkelen en over het opvoeden van leerlingen tot wereldburgers.

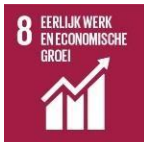
Gender gelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes: We moeten komen tot genderongelijkheid: het glazen plafond, de loonkloof en gendergeweld. Vrouwen hebben, net zoals mannen, recht op een goede gezondheid en kennis over seksualiteit. Er is nood aan een beleid en rechtspraak dat inzet op gendergelijkheid.

Toegang tot water en sanitair voor iedereen en duurzaam watergebruik: Iedereen heeft recht op veilig drinkbaar water en sanitaire voorzieningen. Waterschaarste moet aangepakt worden. Daarnaast moet er ook gewerkt worden aan duurzaam waterbeheer en verhoogde waterkwaliteit. Dit kan door vervuiling te verminderen, een stop op de dumping van chemicaliën en een goede behandeling van afvalwater.

Betaalbare en duurzame energie: Iedereen moet toegang hebben tot betaalbare, betrouwbare en duurzame energie. We moeten energiearmoede bestrijden en onze energie efficiënter produceren en gebruiken. Daarnaast worden hernieuwbare energiebronnen steeds belangrijker.

Langdurige, inclusieve en duurzame economische groei, volledige tewerkstelling en waardig werk voor iedereen: De VN wil slavernij, dwangarbeid en kinderarbeid uitroeien. Jeugdwerkloosheid moet aangepakt worden. Ondernemerschap moet ondersteund worden en we moeten streven naar economische groei, maar zonder schade toe te brengen aan het milieu.

Veerkrachtige/robuuste infrastructuur, inclusieve en duurzame industrialisering en innovatie: Een sterke economie en maatschappelijk welzijn steunen op een degelijke duurzame infrastructuur. Ook innovatieve industrie en internet voor iedereen zijn essentieel.

Vermindering van ongelijkheid binnen en tussen landen: Dit gaat om meer over ongelijkheid op basis van inkomen, leeftijd, sekse en beperking. Discriminerende wetgeving en beleid kunnen niet. Sociale bescherming is belangrijk. Ontwikkelingslanden moeten ook meer inspraak krijgen in de besluitvorming van internationale financiële en economische instellingen.

Inclusieve, veilige, veerkrachtige en duurzame steden en gemeenschappen: Het heeft te maken met adequate en betaalbare woningen, duurzame mobiliteit en de milieu-impact van steden en gemeenten. Daarnaast maken ook veilige en groene publieke ruimtes, rampenbestrijding, duurzame ruimtelijke ordening en erfgoedbeheer deel uit van SDG 11.

Zorgen voor duurzame consumptie-en productiepatronen: Onze consumptiemaatschappij produceert veel afval. Grondstoffen duurzaam beheren en efficiënt gebruiken is dan ook een must. Daarnaast moeten we inzetten op een minder vervuilende en afvalarmere productie, een duurzaam aankoopbeleid en op duurzaam toerisme. Duurzaam consumeren kan ook door voedselverlies tegen te gaan en door recycling en hergebruik van afvalproducten.

Dringende maatregelen nemen om de klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden: De klimaatverandering treft elk land in elk continent. Daarom dient het beleid maatregelen te voorzien, zoals maatregelen om de CO₂-uitstoot te reduceren, en moeten burgers zich bewust worden van manieren van klimaataanpassing. De VN wil kwetsbare naties weerbaarder maken tegen natuurrampen.

Bescherming en duurzaam gebruik van de oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling: Ecosystemen op de kust en in zeeën en oceanen moeten beschermd worden. Overbevissing, vervuiling van de mariene ecosystemen en illegale visserij moeten bestreden worden.

Bescherming, herstel en duurzaam gebruik van ecosystemen op het land: Ecosystemen op land zoals bossen, moerassen en gebergten dienen beschermd te worden. Behoud van de biodiversiteit is prioritair. Stropen en smokkel van beschermde diersoorten moeten we tegengaan. Aangetaste natuurgebieden worden hersteld.

Vrede, veiligheid en rechtszekerheid zijn essentieel om duurzame ontwikkeling te bevorderen: Dit gaat om het bestrijden van misdaad, corruptie en geweld, ook tegen kinderen, maar ook om het bevorderen van een sterke rechtsstaat waarin fundamentele vrijheden beschermd worden. Verder zijn effectieve en transparante instituties met aandacht voor burgerparticipatie en inclusieve besluitvorming onmisbaar.

De middelen voor de uitvoering versterken en het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling revitaliseren: De VN verwacht meer samenwerking: tussen bedrijven, regeringen, burgers en organisaties, maar ook tussen alle spelers onderling. Technologie, het delen van kennis, handel, financiën en data zijn heel belangrijk.

BIJLAGE 2: VOORBEELDEN BELEIDSACTIES UIT DE SECTOR DIE GEBRUIKT WERDEN VOOR DE INSTAPOEFENING

Algemene opmerking: afhankelijk van de manier waarop bepaalde acties worden ingevuld zal er tegelijkertijd aan meerdere doelstellingen worden gewerkt.

BELEIDSACTIE	LINK MET SDG's
SOCIALE ZAKEN	
Coaching en begeleiding van doelgroepen die moeilijk hun weg vinden in de reguliere arbeidsmarkt, om kansen op een volwaardige job en een beter leven te vergroten	
Via buddy's anderstalige nieuwkomers helpen in onoverzichtelijke kluwen aan facturen of binnenstappen bij de juiste diensten	
Energiesnoeiers aanstellen: De Energiesnoeiers helpen je om energie te besparen. Zo voeren ze een gratis energiescan uit. Ze plaatsen ook isolatie onder hellende daken en op zoldervloeren en zorgen voor een kosteloze begeleiding wanneer iemand zijn of haar huurwoning isoleert.	
De krachten van het OCMW bundelen met het sociaal huis, met de mutualiteiten, organisaties die mensen met een beperking ondersteunen, juridische dienstverlening, de Wijkwerkorganisatie... om de rechten van cliënten te effectueren en de dienstverlening meer behapbaar te maken.	
een mobiele buurtwinkel inrichten die volgens een vaste route door de straten van de gemeente rijdt. Elke inwoner, van minder mobiele inwoners tot drukbezette tweeverdieners, kan aan de kar verse producten en andere levensmiddelen kopen. Maar tegelijkertijd is de Buurtkar een mobiel dienstencentrum.	
Oudergesprekken organiseren op plaatsen waar ouders zich goed voelen om hun verhaal te doen, bij hun thuis of ergens anders.	
Studenten koppelen aan cliënten van Thuiszorg. Er worden verschillende generaties onder één dak samengebracht: woningen worden efficiënter benut, de studenten vinden een goedkoper kot, en de kotbazen krijgen gezelschap in hun vaak te grote en te stille huis.	

Tussenkost van het OCMW in medische kosten	
Samen met scholen werken aan vermindering van de schoolkosten	
Extra investeren in sociaal wonen en sociale verhuurkantoor	
THUISZORG	
Lokaal Dienstencentrum (LDC) organiseert wekelijkse een vegetarische dag	
LDC organiseert maandelijkse energie-arme dag	
LDC richt moestuintjes/volkstuintjes in waar bezoekers zonder tuin ecologisch kunnen tuinieren of waar groenten en fruit voor eigen activiteiten gekweekt worden	
LDC werkt samen met onderwijs: geschorste leerlingen worden ingezet in het LDC	
LDC vermijdt voedseloverschotten of steunt er lokale goede doelen mee	
LDC promoot meer sport en beweging	
LDC wordt energiebewust gerund	
LDC gebruikt duurzame producten	
OUDERENZORG	
Bij investering in nieuwe infrastructuur (nieuw gebouw) energiezuinige oplossingen integreren in het gebouw (zonnepanelen, ventilatie met warmterecuperatie, water-infiltratie, groen dak, slimme verwarming en verlichtingsystemen enz.)	
Maaltijden opscheppen aan tafel i.p.v. vooraf portioneren om zo voedseloverschotten te vermijden	
In de zorg aandacht hebben voor specifieke doelgroepen die misschien ook specifieke noden hebben (bv. LGBT ouderen)	
Bij aanbestedingen en aankopen kiezen voor producten van lokale producenten en producten met een fairtrade label (voor zover die bestaan)	

Wegwerpverzorgingsmateriaal vermijden, kiezen voor herbruikbare verzorgingsmaterialen waar mogelijk (rekening houden met zorgbehoefte en individuele wensen van bewoners)	
Bewoners aanmoedigen om te bewegen door beweegtips op te hangen in de gangen, door een korte wandelroute in het woonzorgcentrum (binnen en buiten) te markeren.	
Kleine actie: alle lampen vervangen door LED-lampen, in bepaalde ruimtes bewegingssensoren koppelen aan de verlichting (zodat lampen niet blijven branden als er niemand in de ruimte is)	
Inzetten op intergenerationele wisselwerking door samen te werken met een school, kinderopvang of creche en samen activiteiten te organiseren (bv. ouderen komen woensdagnamiddag op bezoek in de kinderopvang of omgekeerd)	
Een betaalbare dagprijs of informatie over de mogelijke financiële tussenkomst van het OCMW voor bewoners van het woonzorgcentrum kan de financiële drempel van het woonzorgcentrum verlagen.	
Personen die moeilijk toegang vinden tot de reguliere arbeidsmarkt (doelgroepmedewerkers, personen met een beperkte handicap, moeilijk inzetbare werklozen) kunnen een functie opnemen in het woonzorgcentrum, bv. als logistiek medewerker, onderhoudsmedewerker, keukenmedewerker.	
KINDEROPVANG	
Garanderen van voldoende kwaliteitsvolle kinderopvang voor kwetsbare groepen, inzetten op noodopvang, tijdelijke opvang en dringende opvang.	
Aandacht voor gendergelijkheid. Vrije keuze van activiteiten in de opvang, geen typische meisjes/jongens activiteiten. In begeleiding van de kinderen aandacht voor genderneutraal taalgebruik en activiteitenaanbod. Aantrekken van mannelijke kinderbegeleiders.	
Aandacht voor gezondheid door invoeren van ergonomische maatregelen bvb lawaaicontrolesysteem, peutertrapje naar verzorgingstage, ergonomisch meubilair, ...	
Energieprestatiediagnose of energiescan laten uitvoeren in de opvanglocaties en energiebesparende maatregelen uitvoeren. Dit zijn niet altijd grote dure ingrepen maar bvb ook vervangen van verlichting door LED, regeltechnische aanpassingen aan de verwarming, isolatie van leidingen etc...	
Spelaanbod afgestemd op kosteloos, duurzaam en reeds beschikbaar materiaal. Zoveel mogelijk buiten spelen in natuurlijke groene omgeving. Terugdringen van gebruik kunststof en kant en klaar speelgoed. Kinderen hebben geen duur en steeds te vernieuwen plastic speelgoed nodig.	
Promoten van wasbare luiers. De opvang kan ouders informeren en het goede voorbeeld geven door zelf wasbare luiers te gebruiken. Door bvb samen te werken met een luiervasserij is dit haalbaar. Geen investering nodig.	

<p>De aankoopprocedures van de organisator voorzien van duurzaamheidscriteria, inclusief sociaaleconomische criteria bv. over eerlijke handelspraktijken (juiste verloning, sociale bescherming op de werkvloer...)</p>	
<p>Meer duurzame lokale voedselstrategie; veggie-dagen, gebruik van seizoensgroenten en -fruit, leidingwater als drank vanaf 1 jaar, verpakkingsarme voedingsmiddelen, bioproducten,...</p>	
<p>Infrastructuur delen; samenwerken tussen verschillende partners om optimaal en gedeeld gebruik van infrastructuur mogelijk te maken en goed te laten lopen. Respect voor de noden van de verschillende partners.</p>	
<p>Opleiding en coaching voor kinderbegeleiders om hun kennis en vaardigheden rond diversiteit, inclusie en armoede te versterken.</p>	
<p>Samenwerking tussen kinderopvang, lokale partners en lokale overheid om ontplooiingskansen en een vrije tijdsaanbod ook voor kinderen uit kwetsbare groepen toegankelijk te maken.</p>	
<p>Opvoeden rond biodiversiteit door investeren in natuurvriendelijke en duurzame buitenruimtes, buitenspeelplekken</p>	